

Rotary Indonesiadag, Bronbeek, Arnhem, 1 oktober 2022

De veranderende positie van 'inheemse volken' in Indonesië

Gerard A. Persoon
Universiteit Leiden

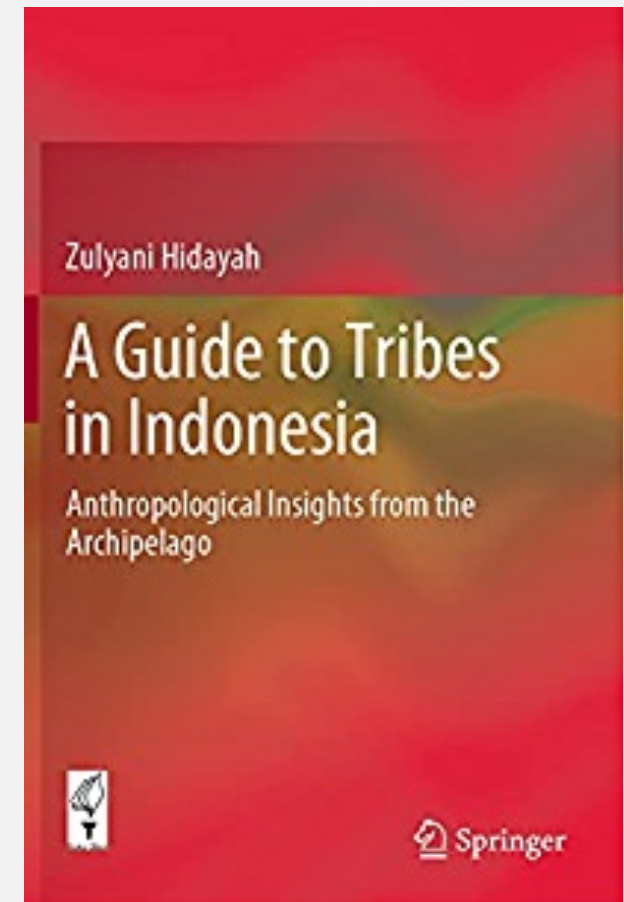
Bhinneka Tunggal Ika – Eenheid in Verscheidenheid

- 1. Etnische diversiteit binnen Indonesië
- 2. Classificatie van etnische groepen
- 3. De kleine etnische groepen
 - In de koloniale volkenkunde
 - In Indonesisch overheidsbeleid
 - In recente ‘inheemse volken’-discussie
- 4. Conclusie

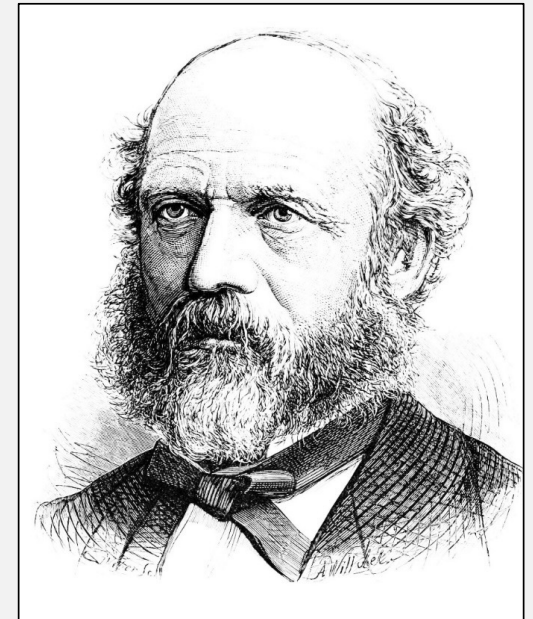
Encyclopedie van Indonesische Volken

- Hidayah (2020): 656 verschillende volken
- Eigen taal, cultuur en geschiedenis
- Culturele diversiteit:
 - Grote bevolkingsgroepen
 - Javanen, Sundanezen, Minangkabau, Balinezen, Acehers, Buginezen, Chinezen,
 - Kleinere etnische groepen
 - Baduy, Orang Rimba, Penang, Sakai, Mentawaiers, Bajau, Ngaju Dayak, Dani ...
 - 'Indonesiërs': gemengde afkomst, interne migratie

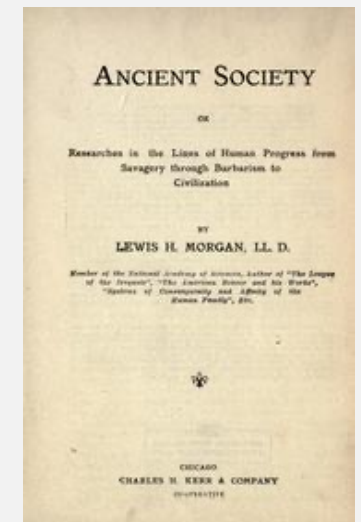
Evolutie en Volkenkunde

- Eind 19e eeuw: social-Darwinisme
 - Classificatie op basis van culturele evolutie
 - Niveau van maatschappelijke ontwikkeling
 - Natuur- en cultuurvolken
 - 'Barbaarse', 'primitieve', 'heidense' groepen

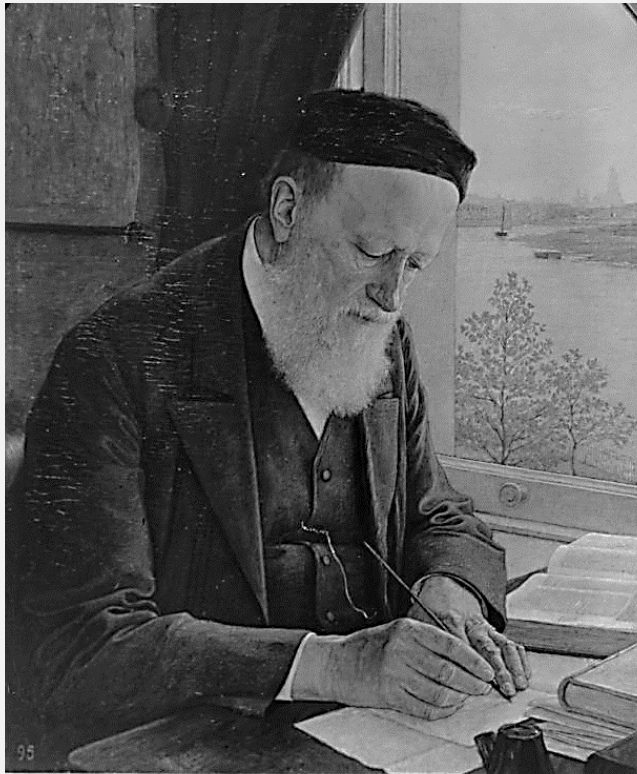

Lewis Henry Morgan:
Ancient Society (1877)

- Savagery
- Barbarism
- Civilization

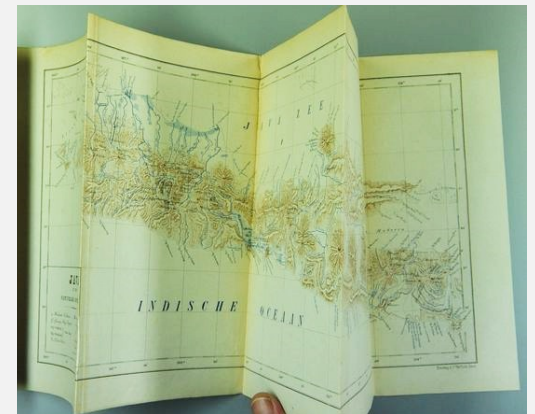

Koloniale volkenkunde en beleid

P.J. Veth (1814 – 1895):
1e hoogleraar volkenkunde in Leiden

- Kleine etnische groepen:
 - Relatief weinig belangstelling vanuit overheid
 - Wel vanuit de wetenschap: oorsprong van 'cultuur'
 - Uitbannen van 'barbaarse' gewoonten: koppensnellen
- Missie- en zendingsactiviteiten
- Discussie over 'bescherming'
 - Baduy, Papua's, Engganezen

Afb. 2. Wilde Koeboe-stam -- Ajer Itam, Djambi.

Eén van de meest
'primitieve' groepen:

Orang Rimba

© Waterschoot van der Gracht, 1915

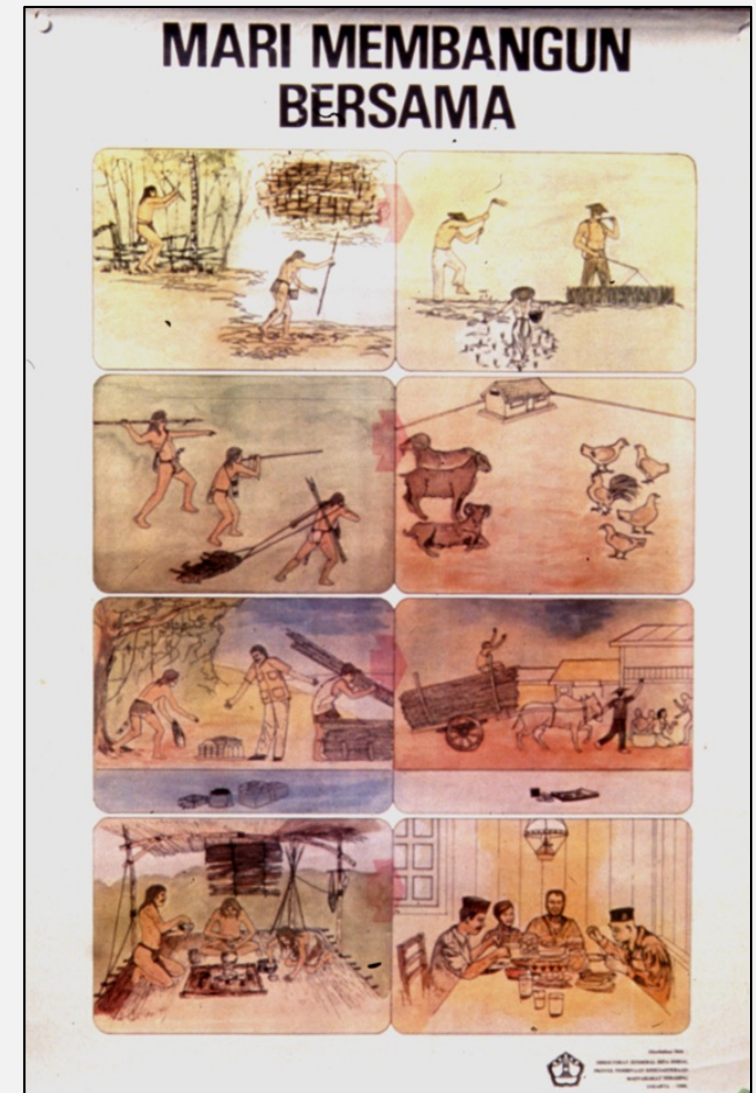
Classificatie na Indonesische onafhankelijkheid

- Minder belangstelling voor verschillen
 - Eén volk: *nation building*
 - Ministerie voor Sociale Zaken
 - ‘geïsoleerde groepen’: *suku-suku terasing*
 - herhuisvesting en ontwikkeling
 - Ministerie voor Bosbouw
 - ‘zwerflandbouwers’
 - sedentarisatie
 - Ministerie voor Godsdienst
 - ‘groepen (nog) zonder godsdienst’
 - zending en bekering

Ministerie voor Sociale Zaken

- Vanaf jaren '70 specifiek programma
 - *Resettlement*-projecten: 5 jaar
 - Huisvesting, landbouw, onderwijs, voedsel
 - Door heel Indonesië
 - Doelgroep: > 1,5 miljoen mensen

Internationale discussie over 'inheemse volken'

- Dramatische incidenten in het nieuws
- India, Brazilië, Maleisië, Filippijnen
- VN: discussie over rechten 'inheemse volken'
 - Decennium voor 'inheemse volken'
 - 9 augustus: international dag inheemse volken
- Convention on Biological Diversity (1992)
 - Bescherming biodiversiteit en 'inheemse kennis'
 - Alliantie tussen natuurbescherming en inheemse volken

Oprichting AMAN

Aliansi Masyarakat Adat Nusantara

- Indonesië na 1998: *Reformasi*
- Aansluiting bij internationale discussie en terminologie
- *'Masyarakat adat' i.p.v. 'masyarakat terasing'*
- *'Als de staat ons niet erkent, erkennen wij de staat niet'*
- 30-50 miljoen mensen
- Congressen, campagnes, rechtzaken

Kehati prijs (2000) voor 'duurzame levensstijl' voor *temenggung* Tarib, vertegenwoordiger van de Orang Rimba

9 augustus 2006

International Day of the World's Indigenous Peoples

- President Susilo Bambang Yudhoyono:
 - Excuses aan 'slachtoffers van het ontwikkelingsproces'
 - Behoeftte aan wetgeving voor 'inheemse volken'

2006: Tarib ontvangt *Kalpataru* prijs van President SBY

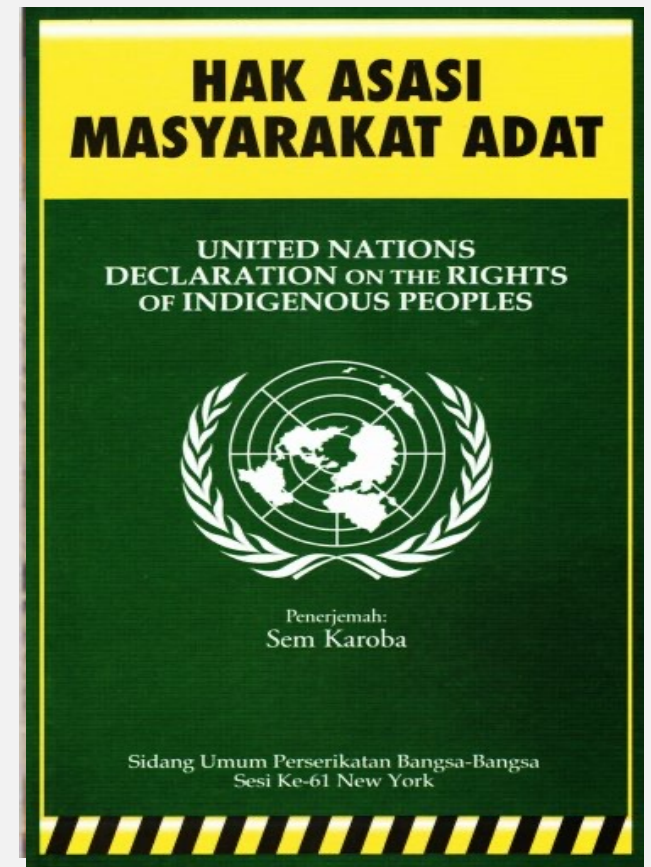

Pictures WARSI

Kalpataru prijs voor bijdrage aan natuurbescherming

UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP)

- Aangenomen op 13 september 2007
- Indonesië: stemt voor maar
 - *'UNDRIP niet relevant voor intern gebruik want alle Indonesiërs zijn 'indigenous'*
- Steun voor AMAN
 - Strijd om grond, bos, water
 - In 2012 bezwaar ingediend tegen nieuwe boswet van 1999
 - Voorgelegd aan Constitutionele Hof

Herdefiniëring van *adat* bos

- Beslissing Constitutionele Hof in 2013
 - Nieuwe interpretatie van de grondwet
 - ‘*Adat* bos, dat zich bevindt zich in gebied van *adat* gemeenschappen, is geen staatsbos’
 - Dus niet alleen de ‘bewerkte grond’, met velden en gewassen, maar ook het bos gebruikt voor de jacht, en het verzamelen van zgn. NTFPs (niet-hout bosproducten).

President Jokowi
bezoekt Orang
Rimba
(oktober 2015)

Erkenning van recht op grond en bos

- Grote implicaties voor bosbeheer, natuurbescherming, plantages, mijnbouw
- In 2017: teruggave van grond en bos aan 9 *adat* gemeenschappen
- Proces verloopt nog traag en oppervlaktes zijn klein

Wet op 'Rechten van Inheemse Volken'

- In 2012 onder President SBY
 - Concept wet 'Rechten van Inheemse Volken'
 - Geïnspireerd door IPRA (Filippijnen, 1997) en UNDRIP (VN, 2007)
 - Veel bezwaren ingediend
 - Discussies over: *wie is (niet) 'inheems'*?
- Sinds 2014 onder president Joko Widodo
 - Behandeling in parlement telkens opgeschort
 - Conflicten met andere prioriteiten
 - Nationale strategische projecten
 - Voedsel, plantages, mijnbouw, natuurbescherming

AMAN Bengkulu tolak rencana perkebunan sawit di Pulau Enggano

© Kamis, 10 Februari 2022 16:17 WIB

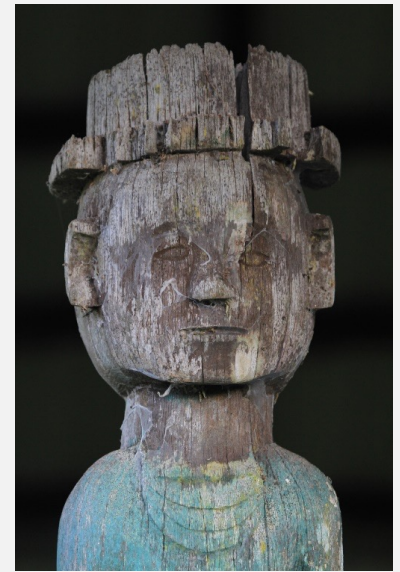
Erkenning 'inheemse volken' via handel

- Certificering duurzame productie van hout, palmolie, rubber
 - Criteria over 'inheemse volken'
 - FSC, PEFC, LEI, IFCC, RSPO ...
 - Erkenning VN conventies en declaraties
 - UNDRIP, CBD, ILO

Inheemse volken en toerisme

- Externe belangstelling, trots en versterking etnische indentiteit
- Herleving van tradities naast moderne ontwikkeling

Conclusie: 'Inheemse volken' in Indonesië

- Geschiedenis van 'geïsoleerde groepen' naar 'inheemse volken'
- Aansluiting bij de internationale discussie
 - Ontwikkeling van onderop: AMAN
 - Discussie: inheems/niet-inheems
- Grote invloed van externe ontwikkelingen
 - Internationale wetgeving, declaraties
 - Handel en toerisme
- Nieuw beleid nog volop in ontwikkeling
 - Uitvoering besluit Constitutionele Hof
 - Behandeling Wet Rechten 'Inheemse Volken'
 - Grote uitdagingen

*Dank u voor uw
aandacht!*

M. Cobo's definitie van 'inheemse volken' (1986)

- Indigenous communities, peoples and nations are those which, having a historical continuity with pre-invasion and pre-colonial societies that developed on their territories, consider themselves distinct from other sectors of the societies now prevailing on those territories, or parts of them. They form at present non-dominant sectors of society and are determined to preserve, develop and transmit to future generations their ancestral territories, and their ethnic identity, as the basis of their continued existence as peoples, in accordance with their own cultural patterns, social institutions and legal system.